

Atomenergia: Problémák Áthelyezése A Kelet-Európai Országokba

Az európai nukleáris ipar ellentmondásos helyzetben van. Az atomreaktorok száma 1989 óta 179-ről 146-ra csökkent (2008. áprilisáig), a működő reaktorok átlagos élettartama pedig folyamatosan növekszik (jelenleg 24 év). 2020-ra 40-45 reaktor bezárása várható, miközben semmilyen konkrét terv nem létezik a helyettesítésükre. Ennek ellenére gyakran hallhatjuk, hogy a nukleáris energia a „reneszánszát éli”.

A reaktorok csökkenő száma nagyrészt annak köszönhető, hogy a liberalizált piacokon az atomenergia nem versenyképes. A nukleáris iparral kapcsolatos igen rossz tapasztalatok – az építési idő és költségek menet közbeni gyors növekedése, új reaktorok gyakori rossz teljesítése –, az óriási tőkeigénnyel, illetve versenytársai körében a legmagasabb fajlagos költséggel (EUR/kWe) együtt, távol tartják a pénzügyi befektetőket.

A döntéshozók már régóta tisztában vannak a gazdasági problémákkal, és osztják a biztonsággal és a nukleáris hulladékokkal kapcsolatos aggályokat is. Mindez együtt az erőteljes lakossági ellenállással, egyes országokban politikailag elfogadhatatlanná tette az atomerőműveket. Ez azonban jelenleg változni látszik a nukleáris lobby aktivitása következtében. A lobby érvelésében jelentős súlyt fektet a klímaváltozás problémájára, jócskán felülbecsülve azt a szerepet, amit a nukleáris energia játszhat a szén-dioxid kibocsátások csökkentésében.

Az iparág problémái főként Nyugat-Európában jelentkeznek, mivel itt található az atomerőmű-flotta nagy része, és az erőművek átlagos életkora is magasabb, mint Kelet-Európában. (Bár Kelet-Európában is vannak reaktorok, melyek a következő tíz évben érik el a tervezett üzemidejüket.)

A nukleáris ipar Keleten keresi a megoldást. A korábbi szocialista országokban a társadalom magasabb hányada fogadja el az atomenergiát, mint Nyugat-Európában, és többnyire az államigazgatás is a nukleáris energiát támogatja. Nyugati energiacégek atomerőművek építését tervezik a keleti országokban, a termelt áram hazaszállításának céljával. A legjobb példát erre a szlovákiai Mohi atomerőmű 3-as és 4-es reaktorai szolgáltatják. A két, a 90-es években félbehagyott, elavult (több, mint 30 éves szovjet tervek alapján építendő) reaktort az olasz ENEL tervezi befejezni. Emellett, néhány kormány (Szlovénia, Észtország, Litvánia és Bulgária) új reaktorok építésére, vagy korábban elkezdett reaktorok befejezésére vonatkozó szándékot jelentett be, nyugati cégek pedig igen gyorsan nyilvánvalóvá tették részvételi szándékukat.

A kelet-európai reaktorok megépítése az iparág túlélését jelentheti, de ez egyben több problémát is felvet. Először is, új reaktorok külföldön történő építése a biztonsági, környezeti, gazdasági problémák áthelyezését jelenti. Másodsorban, mivel már korábban leállított építkezések újraindítását tervezik (Bulgária, Szlovákia), az elavult technológiákat képviselő reaktorok üzembe helyezése növelné a biztonsági kockázatot. Emellett felmerül a gyanú, hogy a reaktorok építéséhez az Európai Unióban illegálisnak minősülő állami segítséget is felhasználnának. A gazdasági környezet tekintetében nincs alapvető különbség Nyugat- és Kelet-Európa között, így kétséges, hogy a nukleáris energia Kelet-Európában versenyképes lehetne. A kelet-európai kormányok beállítottsága viszont megnöveli annak lehetőségét, hogy alapos gazdasági elemzés nélkül adnak zöld utat az atomerőmű-beruházásoknak. Bár ezek az országok is az Európai Unió tagjai, ahol az állami támogatás tiltott, féltő, hogy az adósságokat, illetve azok egy részét később valamilyen módon az állami költségvetésre terhelnék.

A helyzetet tovább rontja a régióban az előregedett szovjet-típusú reaktorok politikailag már elfogadott (Paks) illetve további esetekben is (Dukovany, Csehország; Bohunice, Szlovákia) várható üzemidő-hosszabbítása. Ezen reaktorok biztonságát európai biztonsági normák híján nehéz felmérni, és hasonlóan akadályokba ütközik megválaszolni a kérdést, vajon ezek az öreg blokkok a további évtizedekben biztonságosan tudnak-e majd üzemelni. A veszélyeket figyelembe véve, indokolt lehet egy közös európai szabályozás kialakítása.